

Vidět a slyšet srpnovou okupaci

Vzdělávací cíl: Žáci se seznamují s filmovými a zvukovými záznamy popisujícími příjezd sovětských vojsk do Prahy v srpnu 1968. Žáci vědomě reflektují technickou kvalitu a emcionalitu zvukového záznamu ve spojení s filmovým obrazem. Žáci zhodnotí význam dobových pramenů a orální historie pro současné vzpomínání.

Klíčová slova: Československo 60. léta, média a informace, medialita vzpomínání, dobové perspektivy, chápeme své emoce

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ÚVOD (2 min.)

Zhlédnutí videoukázky bez zvuku.

Krátký videozáznam zachycuje přítomnost sovětských tanků v Praze v blízkosti budovy Čs. rozhlasu.

2 ANALÝZA DOBOVÉHO ZVUKOVÉHO ZÁZNAMU (6 min.)

Poslech zvukového záznamu č. 1 (Vysílání Čs. rozhlasu 21. srpna 1968) a zápis odpovědi na otázku: 🗣️ Kdo si myslíte, že o situaci promlouvá a proč?

Žáci odhalují kontext vysílání. Mohou si všimnout role mluvčí, která je moderátorkou živého vysílání Čs. rozhlasu. Vyslovují hypotézy, proč o situaci promlouvá, např. je to její zaměstnání, chce informovat posluchače, apod.

3 PROLNUTÍ VIDEOUKÁZKY S DOBOVÝM ZVUKOVÝM ZÁZNAMEM (2 min.)

Sledování videoukázky za doprovodu zvukového záznamu č. 1.

4 CHARAKTERIZOVÁNÍ DOBOVÉHO ZVUKOVÉHO ZÁZNAMU (6 min.)

Výběr klíčových slov charakterizujících dobový zvukový záznam a odpovídání na otázku: 🗣️ Jaké pocity ve vás spojení záznamů vyvolává?

Žáci prostřednictvím označování klíčových slov z nabídky charakterizují formální i obsahové kvality zvukového záznamu č. 1. Přísluší k němu štítky živé vysílání, dramatický projev, reportérka a horší kvalita záznamu. Označení dalších tagů mimo tyto je možné a není považováno za chybu.

Do textového pole žáci samostatně doplní popis emocionálního prožitku, který v nich spojení filmového a zvukového záznamu vyvolává. Mohou se například popisovat silný emocionální zážitek, jenž jim záznam zprostředkovává svým obsahem, neboť popisuje dramatické dění na Vinohradské třídě, či mohou zdůraznit snahu moderátorky o zachování profesionality i navzdory dramatickému dění.

5 ANALÝZA PAMĚTNICKÉHO VYPRÁVĚNÍ (6 min.)

Poslech zvukového záznamu č. 2 (Rok ve vzpomínkách redaktorů Radia Praha) a zápis odpovědi na otázku: 🗣️ Kdo si myslíte, že o situaci promlouvá a proč?

Žáci mohou zjistit, že mluví pamětník, který prožíval rok 1968 jako student. Z názvu zvukového záznamu mohou odtušit, že jde o pozdějšího redaktora Radia Praha. [Nahrávka](#) vznikla v roce 2007, kdy Marie Lustigová zaznamenala vzpomínky redaktorů Radia Praha na srpen 1968. Na nahrávce mluví Zdeněk Vališ.

6 PROLNUTÍ VIDEOUKÁZKY S DOBOVÝM ZVUKOVÝM ZÁZNAMEM (2 min.)

Sledování videoukázky za doprovodu zvukového záznamu č. 1.

7 CHARAKTERIZOVÁNÍ DOBOVÉHO ZVUKOVÉHO ZÁZNAMU (6 min.)

Výběr klíčových slov charakterizujících dobový zvukový záznam a odpovídání na otázku: **?** Jaké pocity ve vás spojení záznamů vyvolává?

Žáci prostřednictvím označování klíčových slov z nabídky charakterizují formální i obsahové kvality zvukového záznamu č. 2. Přísluší k němu štítky vzpomínání, lepší kvalita zvuku, pamětník a klidný projev. Označení dalších tagů mimo tyto je možné a není považováno za chybu.

Do textového pole žáci samostatně doplní popis emocionálního prožitku, který v nich spojení filmového a zvukového záznamu vyvolává. Mohou se např. projektovat do osoby vypravěče a zamyslet se nad tím, jak by sami reagovali v dané situaci, případně mohou zhodnotit činy jednotlivých aktérů, kteří ve vyprávění pamětníka vystupují.

8 SROVNÁNÍ ZVUKOVÝCH ZÁZNAMŮ (5 min.)

Srovnání obou zvukových záznamů za pomoci předchozí volby vhodných tagů a zápis odpovědi na otázku: **?** V čem se zvukové záznamy podobají a v čem se liší?

Žáci mohou revidovat předchozí výběr klíčových slov. Následně samostatně doplňují svou analýzu ohledně podobnosti a odlišnosti dobového a současného zvukového záznamu do textového pole. Mohou například reflektovat proměnu kvality zvuku s nástupem nové vysílací technologie, mohou rozebrat postoje obou mluvčích vůči okupaci či se zamyslet nad dobovým významem média rozhlasu.

9 INTERPRETACE (5 min.)

Zápis odpovědí na otázky do textových polí: **?** Z kterého audiozáznamu jste se dozvěděli více informací a který na vás více emocionálně působil. Proč? **?** Který ze záznamů byste použili k přiblížení srpnové okupace dalším studentům a proč?

Žáci mohou upozornit na dramatický popis událostí, který živě zachycuje dobový záznam, či mohou ocenit širokou nabídku informací strukturovaně předaných pamětníkem. Žáci volí ze záznamů a vysvětlují, který by použili pro představení událostí srpnové okupace, pokud by se ocitli v roli učitele. Mohou argumentovat pro použití dobového záznamu z důvodu jeho autenticity a nezprostředkovanosti, anebo se přiklánět k využití vzpomínek pamětníka, jež jsou informačně bohaté.

Další možnosti zapojení do výkladu:

- Splnění cvičení může vést k širší diskuzi o povaze audiovizuálních pramenů v dějepise, které spojením obrazu a zvuku výrazně působí na emocionální prožitek diváka.
- Zároveň může vést k diskuzi nad rolí a osudy jednotlivých aktérů okupace a způsoby recepce události v různých regionech tehdejšího Československa a v zahraničí.
- V rámci spojení s předmětem mediální výchovy může cvičení vést k rozvinutí otázek ohledně významu média rozhlasu v minulosti a dnes a zamyšlení se nad typologií dobových pramenů, které se v oblasti historického vzpomínání dnes používají.